

Tehetségfelismerés, tehetségmérés, egyéni fejlesztés

TESLA I. workshop

Tartalom

I. Felvezető előadás	2
II. Workshop	3

TESLA I. Workshop – Tehetségfelismerés, tehetségmérés, egyéni fejlesztés

A TESLA projekt keretében megrendezett I. Nemzetközi Workshop a Kárpát-medencei Tehetségnap nemzetközi konferenciájának részeként került megrendezésre 2025. március 29-én Budapesten, a Szent Margit Gimnáziumban. A workshop célja a középiskolai lemorzsolódás mérséklése volt, ennek keretében különböző tematikus csoportokban dolgoztak a résztvevők. Az egyik ilyen csoport a tehetségfelismerés, tehetségmérés és az egyéni fejlesztési tervek kérdéskörére koncentrált.

„A tehetségfelismerés, tehetségmérés, motiváció szempontjai, az egyéni fejlesztési terv kidolgozása”

- Helyszín: Apor Vilmos konferenciaterem
- Szakmai moderátor: Dr. Balogh László (MATE)
- Moderátor: Janza Frigyes (Ex Ante)

I. Felvezető előadás

A workshop keretében először egy megalapozó előadás hangzott el Dr. Balogh László által, amely bemutatta a tehetségfelismerés, mérés és tehetséggondozás nemzetközi és hazai trendjeit, elemeit, lépéseit.

A bevezető szakasz kiemeli, hogy a tehetséggondozás elsődleges célja az egyénben rejlő értékek feltárása és kibontakoztatása. Ehhez elengedhetetlen a rendszerszintű, individualizált fejlesztési programok bevezetése. A magyarországi tehetséggondozás a rendszerváltást követően jelentős előrelépést tett, azonban az intellektuális területen még nem elég elterjedtek az egyénre szabott programok. A nemzetközi példák (Benbow, Ziegler, Sahlberg, Heller) szintén hangsúlyozzák az egyénre szabott fejlesztés és az integrált megközelítés fontosságát.

Az egyéni fejlesztőprogramok elkészítésének hét lépését részletesen bemutatja az előadás:

- Először egy koordináló pedagógus kijelölése szükséges, aki a fejlesztés teljes folyamatát összefogja.
- A tanuló jellemzőinek a feltérképezése több forrásból származó információk alapján történik (tanári, szülői, önjellemzés stb.).
- Ez után az információk rendszerezése és a fejlesztésben részt vevők összehívása következik.
- A program konkrét kialakítása során az erősségek fejlesztésén túl a gyengeségek kompenzálása, a társas kapcsolatok és a regeneráció biztosítása is helyet kap.
- A fejlesztési célokhoz illeszkedő módszertani keret (gazdagítás, gyorsítás, differenciálás, tanácsadás) meghatározása történik.
- A célkitűzések pontos megfogalmazása, mérőeszközök kijelölése és az előrehaladás rendszeres értékelése zárja a tervezési ciklust.

Külön hangsúlyt kap a szakemberek (tanárok, pszichológusok, tanácsadók, mentorok, tutorok) és a szülők folyamatos, tartalmi alapú együttműködése. Az együttműködés célja a tanuló megismerése, célok egyeztetése, és a fejlődés közös értékelése.

Az összegzés öt kiemelt fejlesztési területet fogalmaz meg: a tanulók komplex megismerésének új alapokra helyezése; a gyenge területek célzott fejlesztése; az érintett szakemberek közötti érdemi együttműködés; a szülők hatékony bevonása; valamint a fejlesztési programok folyamatos értékelése. Ezek részletes megvitatását a prezentáció szerzője külön szekcióülésein javasolja.

II. Workshop

Felvezető kérdés: *„Az elhangzott előadás alapján milyen lépések, eszközök szükségesek ma Magyarországon a tehetségek előrehaladásának, fejlődésének értékelésére, mérésére, illetve jelenleg milyen akadályok, nehézségek azonosíthatók a tehetséggondozásban rendszerszinten?”*

A workshop tematikája és eredményei

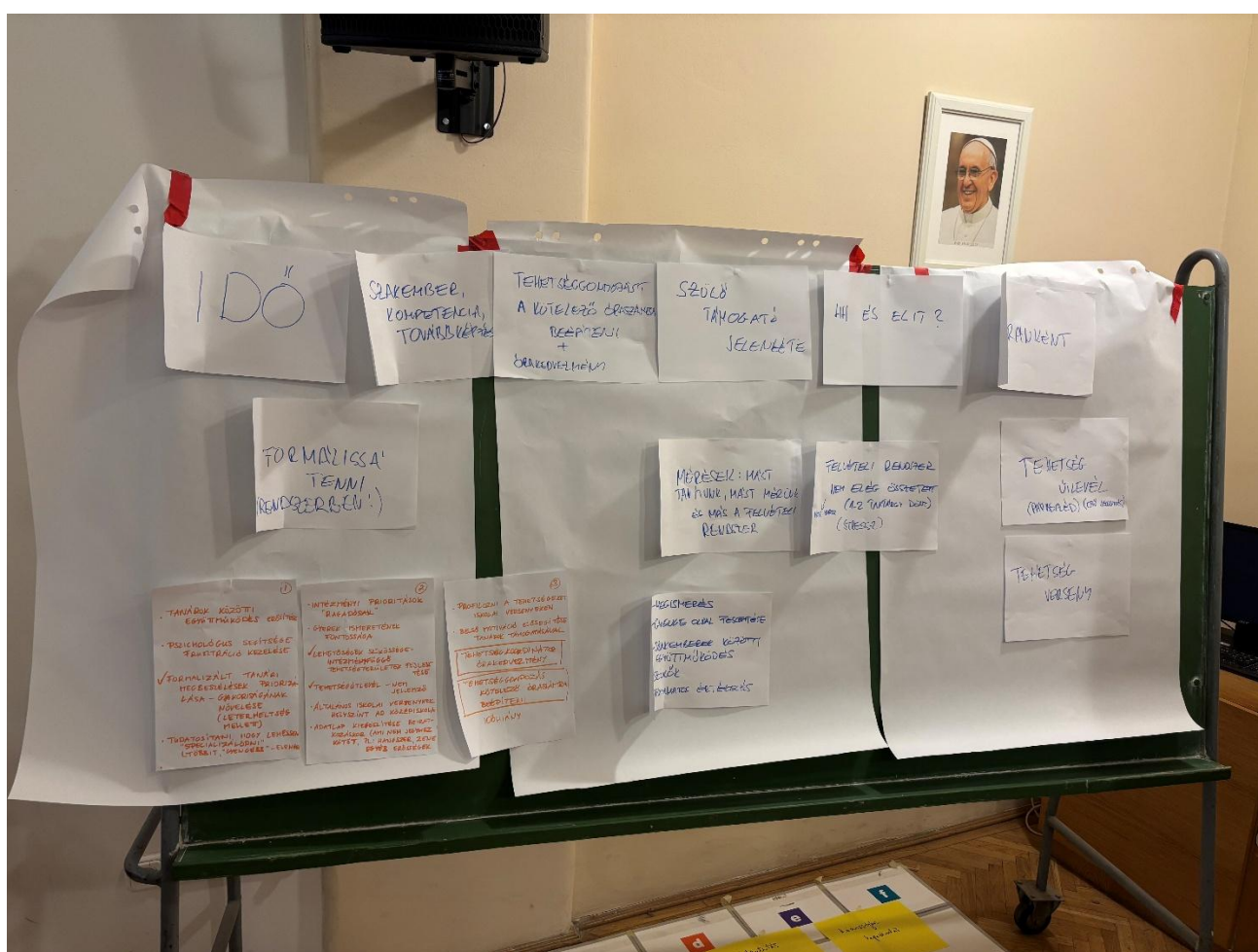
A workshop első része két szekcióban zajlott. Az egyik szekcióban az óvodáskorú és általános iskolás gyermekekkel foglalkozó szakemberek, a másikban pedig a középiskolás és egyetemi korosztállyal foglalkozó szakemberek vettek részt. A workshop második részében a két csoport egyesült és megvitaták megállapításaikat. Ez egyben lehetőséget adott arra, hogy a tehetséges fiatalok támogatásán belül az iskolaváltásból fakadó kihívásokról is párbeszéd alakuljon ki.

Az alábbi főbb megállapítások születtek:

- **Időtényező:** a tehetségfejlesztési folyamat leggyakoribb kihívásaként a résztvevők az időhiányt azonosították, hiszen a pedagógusok leterheltsége alapesetben is rendkívüli. Felmerült, hogy a tehetséggondozás legyen beépítve a kötelező óraszámba, illetve a tehetséggondozással foglalkozók kapjanak óraszám-kedvezményt. Így nem csupán „délutáni” foglalkozásról beszélhetnénk.
- **Szakemberek, kompetencia, továbbképzés:** a résztvevők kiemelték a jól képzett szakemberek szerepét, valamint a folyamatos szakmai fejlődés és a továbbképzések szükségességét. Ugyanakkor megállapították, hogy jelenleg nincs elegendő jól képzett és megfelelő kompetenciákkal rendelkező szakember, és az ezi irányú továbbképzés kevés és hiányos. Az erre dedikált szakembereken túl hasznos lenne, ha minden pedagógus kapna legalább alapszinten felkészítést a tehetséggondozás alapvető eszközeiről, módszereiről és az egyéni fejlesztés fontosságáról.
- **Szülői támogató jelenléte:** a résztvevők korosztálytól függetlenül hangsúlyozták a szülő részvételének a fontosságát. Ez nem csupán az egyoldalú tájékoztatást, vagy akár a tájékoztató párbeszédet jelenti, hanem a szülők aktív részvételét a folyamatban. Ennek érdekében a szülő a pedagógussal egyeztetve aktívan vegyen részt a fejlesztésben, foglalkozásokban, programokban!

- **Formalitás vs. rendszerszint:** a tehetséggondozásnak ugyan van formális és „előírt” keretrendszere, ugyanakkor ez sok esetben valóban csak „papíron” létező formaritás, a tehetséggondozás nem épül be rendszerszinten a mindennapi folyamatokba, rutinba. Ezért szükséges lenne, hogy ne csupán a kijelölt szakemberek foglalkozzanak a gondozással és az egyéni fejlesztéssel, hanem konkrét terv és folyamatok alapján minden pedagógus és rendszerszinten minden iskola. Ehhez természetesen elengedhetetlen a képzés, a továbbképzés, és persze az idő.
- **"HH és elit?":** figyelembe kell venni, hogy bár a tehetséggondozás és az egyéni fejlesztés tud integrált és univerzális metódusok szerint működni (bizonyos értelemben kell is, hiszen mára számos elismert és kipróbált jógyakorlat, módszer létezik), ugyanakkor az egyéb, a gyermek háttéréből, szocializációjából adódó körülményeket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Így, bár egy budapesti hegyvidéken élő gyermek és egy borsodi kis faluban élő gyermek „tehetségessége” azonos, a tehetséggondozási és egyéni fejlesztési folyamat eszközrendszere a körülmények miatt nem lehet egységes. A hátrányos helyzetű, nehéz körülmények között élő gyermek kevésbé mobil, adott esetben alultápláltsága miatt figyelemzavaros, és ami a legfontosabb, a szülői motiváció a legtöbb esetben hiányzik. A jól szituált környezetből érkező gyermek esetében a körülmények viszont adottak.
- **Rugalmasság:** minden tanuló más személyiséggel rendelkezik, ezért nyitottnak kell lenni a tanulók igényeire, fontos a rugalmas struktúrák és egyéni utak támogatása.
- **Tehetség élménye (megélés) – célformálás:** a tanulóknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy pozitív élményként éljék meg a tehetségüket, ami hosszú távon segíti a céljaik kialakítását.
- **Tehetségversenyek:** a tehetség azonosításának és fejlesztésének egyik gyakorlati terepe lehet a versenyeken való részvétel.
- **Rugalmas mérési és értékelési rendszer:** a tehetség felismeréséhez és nyomon követéséhez alkalmas, adaptív értékelési eszközrendszer szükséges.
- **Személyre szabott tanulási utak támogatása:** egyéni érdeklődésen és fejlődési ütemen alapuló tanulási útvonalak kialakítása és támogatása. A tehetségfejlesztés során egyéni célok, sikerkritériumok, az együttműködés módjai és a tanulói autonómia tudatosítása kulcsfontosságú tényezők.
- **Tudatosítás a tanuló, szülő, pedagógus felé:** a tehetség észlelésének és fejlesztésének tudatosítása minden érintett fél (diák, szülő, tanár) körében.
- **Mérések és motivációk:** a workshop egyik legfontosabb megállapítása, hogy jelenleg komoly **anomáliák azonosíthatók a rendszerben a mérések, elvárások és visszacsatolások kapcsán.** Egyik oldalról tanítunk valamit (jellemzően „adatszerűen” és nem élmény- vagy projektszerűen), majd a kompetenciamérések során mást vizsgálunk, végül pedig a felvételi rendszerben megint más elvárás- és értékelési rendszer alapján mérünk. Így fordulhat elő az, hogy pl. a felvételt író, éppen stresszes helyzetben lévő tanuló alulteljesít a felvételi 2 órájában, miközben a pedagógusa és a szülő is tudja, hogy adott esetben kiemelten tehetséges más területen. Ennek eredménye az, hogy adott esetben egy sikeres tehetséggondozási folyamat az iskolaváltáskor megszakad, mivel a felvételi csupán két tárgyból meglévő lexikális tudást mér.
- **Folyamatosság biztosítása:** fontos, hogy a tehetséggondozási folyamat ne szakadjon meg iskolaváltáskor, ezért megfogalmazódott a „tehetség-útlevél” bevezetésének lehetősége. Ez már

– **Tehetségi biográfia:** nem elég sikerorientált. A tehetségek fejlődési útját feltérképező „biográfia” gyakran túlzottan az iskolai sikerre koncentrál, holott komplexebb megközelítésre lenne szükség.

A workshopon elhangzott megállapítások és javaslatok fontos alapot biztosítanak a TESLA projekt további lépéseihez, és segítenek abban, hogy a program valóban kézzelfogható és hosszú távon is fenntartható megoldásokat nyújtson a tehetségek felismerésére és fejlesztésére.

A dokumentum és a rendezvény a TESLA projekt részeként, az Interreg Duna Régió Program keretében, az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával valósult meg.